

Goede voorbeelden van succesvol herstel van voedselarme, zwak gebufferde vennen zijn onder andere te vinden in de „Bergerheide“ in Nationaal Park „De Maasduinen“. Aan de Duitse kant is het „Schwarze Wasser“ bij Wesel bijzonder interessant. In tegenstelling tot de vennen in de „Bergerheide“ neigt dit ven, dat rijk is aan humusachtige stoffen, naar een veen.

↑ moeraswegbree ①, ↗ moerashersthooi ④,
← nieuw aangelegd water bij het Rondven (NL) ⑥

Zwak gebufferde vennen

aan de Rijn en de Maas

Het project wordt gefinancierd in het kader van het INTERREG VA programma „Duitsland-Nederland“ onder andere door de Europese Unie met middelen uit de Euregio Rijn-Waal.

Financiering:

Partner:

Uitgever:

Biologische Station im Kreis Wesel e.V.
Freybergweg 9, D-46483 Wesel
www.biostation-wesel.de

Fotos:
① Walter Ahrendt, ② Stichting De Marke, ③ Hans Glader,
④ Klaus Kretschmer, ⑤ Esther Lucassen, ⑥ Fabrice Ottburg,
⑦ Eva Remke, ⑧ Jan Roelofs

Een groot aantal vennen zijn verstoord of vernietigd door verdrogning, opvulling en cultivatie. De resterende zijn vaak nog aangetast door bebossing in de onmiddellijke omgeving, maar ook door toevoer van nutriënten en verontreinigende stoffen uit de lucht (industrie, landbouw, verkeer) en vanuit het grondwater.

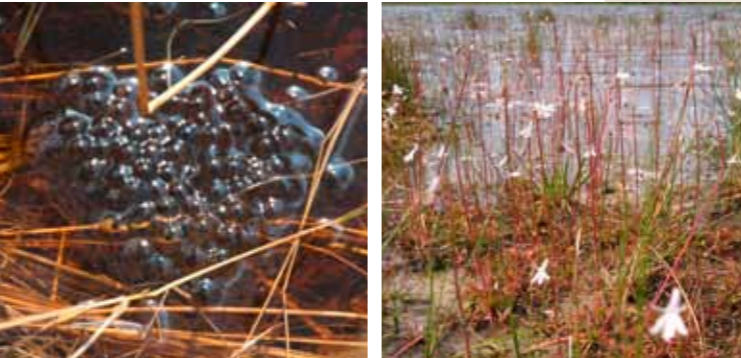

↑↑ Rondven (NL) ②,
↑ Rondven (NL) ⑥, → Oisterwijkse Vennen (NL) ④

De bescherming van deze bijzondere wateren in het kader van de Europese Habitatrichtlijn, die al enkele decennia geleden is vastgesteld, wijst op het transnationale belang ervan en is een belangrijk instrument om de negatieve ontwikkeling tegen te gaan. Langs de Rijn en de Maas zijn beschermde gebieden aangewezen en zijn de terreinbeheerders begonnen met de uitvoering van maatregelen om de waardevolle habitats in stand te houden of te herstellen.

In een zand- en grindwinning in de buurt van Weeze moesten in het kader van de sanering nieuwe vennen worden aangelegd - deze zeer jonge wateren hebben hun ontwikkeling nog voor de boeg.

Sinds 2019 werken Nederlandse en Duitse belanghebbenden samen in een netwerk van deskundigen om hun kennis te delen ten behoeve van een optimale instandhouding van voedselarme vennen. De samenwerking draagt bij tot een betere wederzijdse kennis over het beheer ervan. Bijzonder waardevol is de ervaring die aan de Rijn en de Maas is opgedaan met de uitvoering van maatregelen om de vennen aan te leggen, in stand te houden of te herstellen.

↑ Driessenven (NL) ⑥,
←← kikkerdril van de heikikker ⑥, ← bloeiende waterlobelia ⑤

Een project in het kader van het INTERREG VA programma „Duitsland-Nederland“

Zwak gebufferde vennen in de Nederlande... ⑧②

... en in Duitsland ④

Optimaal ontwikkelde vennen hebben van nature een laag tot gemiddeld nutriëntengehalte, ze zijn „oligo- tot mesotroof“. Het water is helder, de oevers en de bodem van de vijvers hebben geen of slechts zeer dunne sliblagen en drogen soms uit in de late zomer-maanden. Ze liggen in een open landschap onder invloed van licht en wind. Dit zijn de voorwaarden voor een unieke vegetatie gedomineerd door isoetiden. Naast het karakteristieke oeverkruid komen ook andere zeldzame soorten als drijvende waterweegbree, pilvaren en moerashertshooi voor.

oever van het „Schwarze Wasser“ (D) ③

↑ drijvende waterweegbree ④,
↖ oligotroof vijver, Kreis Kleve (D) ①,
↙ heikikker ③, ↓ gevlekte witsnuitlibel ④

De term zwak gebufferde vennen verwijst naar van nature voedselarme wateren die zich in een van oudsher boomloos heidelandschap bevinden.

Langs de overstromingsvlakten van de Rijn en de Maas vinden we dergelijke wateren in duingebieden op het oudere laagterras. Onder deze duinen in het binnenland, veer van de kust, bevindt zich lemig zand, afgezet door de rivieren na de laatste ijstijd. De zandgronden van de duinen zijn van nature ook niet rijk aan kalk en minerale voedingsstoffen. Alleen beperkte hoeveelheden mineralen komen via het grondwater in de vennen terecht. De heidevennen worden daarom ook wel zachtwatermeren genoemd. Zij zijn slechts zwak gebufferd en zeer gevoelig voor verzuring. Onder zuurdere omstandigheden kunnen zich vochtige heidevelden in de depressies van de duinen ontwikkelen.

↑ oeverkruid ⑦, ↑↑ kleine zonnedauw ③ → waterdrieblad ③

Natuurlijke en kunstmatige invloeden zoals bladval, maar ook voedingsstoffen en verontreinigende stoffen uit de lucht en het grondwater, de in de afgelopen eeuw gevallen zure regen, bevorderen de afzetting van organisch materiaal en de vorming van humuszuren en daardoor verzuring en sterkere accumulatie van slib. Hierdoor ontstaan „dystroof wateren“, met veenmossen die tot veenvorming leiden. Beschermenswaardige vochtige heideplanten zoals zonnedauw, witte en bruine snavelbies, draadzegge en andere uitlopers vormende planten bevorderen de vorming van drijftillen of kraggen, quasi drijvende vennen.

De periodieke uitdroging, de lage productiviteit, en de verzuring zijn redenen waarom er meestal geen vis in de heidevijvers zit. Dit is op zijn beurt een goede voorwaarde voor amfibieën, zoals de heikikker. Maar ook libellen, zoals de gevlekte witsnuitlibel, houden van ondiepe wateren dat in het voorjaar snel opwarmt.